

שאלות ותשובות לעניין צוואה וירושה

אבי המנוח חי בשנותיו האחרונות לחייו עם בת זוג ללא נישואים. בתחילת חייהם יחד ערכו הסכם בכתב לעניין חיים משותפים וניהול משק בית משותף ובו נאמר, בין היתר, כי הם יגורו בדירת אבי ולאחר מותו תהיה בת זוגתו זכאית להשאר בה כדיירת מוגנת עד סוף ימי חייה. האם היא זכאית אף לרשת את אבי?

חוק הירושה מאפשר לבן זוג ללא נישואים לרשת את בן זוגו בתנאים הבאים: שבני הזוג חיו חיי משפחה, במשק בית משותף ובשעת המוות בן הזוג השני לא היה נשוי לאדם אחר. כל זאת בתנאי שאין הוראה אחרת בצוואה שהשאיר המוריש. בפסיקה נקבע כי זכות זו לרשת מתבטלת כאשר יש הוראה אחרת בצוואה בלבד. לשאלתך, מכיון שזכותה לגור בדירת בן זוגה נכתבה בהסכם ביניהם ולא בצוואה, אין ללמוד רק מכך שהתכוון להעניק לה זכות מגורים בלבד ולשלול ממנה את זכותה עפ"י חוק לרשת אותו. כל זאת, כמובן, בתנאי שאביך לא ציין בצוואתו אחרת. לפיכך, ורק לאחר בדיקת מכלול העובדות ותנאי החוק, יתכן ותהיה זכאית אף לרשת את אביך בהתאם לתנאי החוק.

אבי הקליט עצמו לפני פטירתו ובהקלטה הוא אומר כי הוא מבקש שכל רכושו יועבר לחברו הקרוב ביותר, כי כל שאר המשפחה קיבלה מספיק. מה המשמעות של בקשתו זו?

החוק מונה 4 סוגי צוואות, שניתן לפי כל אחת מהן להוריש נכסים: צוואה בכתב יד של המצווה, צוואה בפני 2 עדים, צוואה בפני רשות (כגון: שופט) וצוואה בעל פה במצב של שכיב מרע. בפסיקה נקבע כי דרכי עשיית צוואה הקבועות בחוק הינן רשימה סגורה שאין להרחיבה, וצוואה שהוקלטה ברשמקול אינה מהווה צוואה בכתב יד. משכך, נראה שלעניין העברת הרכוש של אביך לחברו, אין ההקלטה מהווה צוואה, אלא אם היא עומדת בכל תנאי החוק לעניין סוגי הצוואות האחרות.

אמי ערכה צוואה אצל עו"ד ובה היא מורישה את הקרקע לילדיה. אחי פנה למודד שיכין מפת מדידה שתחלק את הקרקע בין האחים. בבית החולים חתמו אמי ועדים על הצוואה ועל המפה. האם צוואה זו תקפה?

בחוק נקבע שהוראת צוואה (פרט לצוואה בע"פ) המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה – בטלה. מהפסיקה עולה שאם המפה מהווה חלק בלתי נפרד מהצוואה, אזי ניתן לטעון שהאח לקח חלק בעריכת צוואה שמזכה גם אותו ולכן הצוואה בטלה. כמובן שיש לבדוק את העובדות המדוייקות של המקרה והנסיבות על מנת לטעון לבטלותה.